

MAKTABGA TAYYORLOV GURUHI BOLALARINI IJTIMOYIY HAYOTGA TAYYORLASHDA SOG`LOM TURMUSH-TARZINI TASHKIL QILISH

Achilova Soxibaxon

Qo`qon davlat pedagogika instituti o`qituvchisi

Alijonova Durdon Jo`rabek qizi, Alijonova barnoxon Saidali qizi

Qo`qon DPI talabalari

Maktabga tayyorlov guruhi bolalarini ijtimoiy hayotga tayyorlashda sog`lom turmush tarzining tarbiyaviy ahamiyati katta. Jumladan, sog`lom turmush tarzi xalq ijodkorligining tarkibiy qismi bo`lib, har bir xalqning o`ziga xos madaniyatini, urf-odatlarini ifoda etadi. Xalq pedagogikasi ajdodlar merosining asosan og`zaki tarzda bildirgan pand-nasihatlari, o`gitalari orqali yosh avlodni har tomonlama tarbiyalash vositasidir.

Maktabga tayyorlov guruhi bolalarida sog`lom turmush tarzi ko`nikmalarini tarbiyalashda olqishlardan foydalanish samarali natija beradi.

Olqish – xalqning asrlar mobaynida ezgulik, inson va uning baxt-saodati kuylanib kelingan barhayot qo`shig`i. «Olqish» turkiy tillarda - maqtash, sharaflash, yaxshi istaklar tilash» kabi ma`nolarni anglatib, bolalarning har bir xatti-harakatini, bajargan ishlarini sharaflash, ularni ko`klarga ko`tarish, maqtash uchun ishlatiladi. Olqish janri ezgulikka xizmat qilishi, yaxshilikka da`vatkorligi bilangina yashab keladi.

Erkalamalar insonning bolaga nisbatan beqiyos mehridan dalolatdir. Erkalamalar asosan kichik yoshdagi bolalarga nisbatan qo`llanilib, kattalar bilan bolalar o`rtasidagi iliq munosabatni shakllantiradi. Erkalamalar orqali bolalarda mehnatsevarlik tuyg`usi, ma`naviy-axloqiy fazilatlarini tarkib toptirish natijasida sog`lom turmush tarzi ko`nikmalari tarbiyalanadi.

Maktabga tayyorlov guruhi bolalarida sog`lom turmush tarzi ko`nikmalarini shakllantirishda maqollardan foydalanish samarali natija beradi.

Maqol – xalq orasida eng ko`p qo`llaniladigan xalq og`zaki ijodi janri. Maqollar ijtimoiy funksiyasiga ko`ra keng xalq ommasining dunyoqarashini ifodalaydi. Maqol tematik boy, obrazlar dunyosi rang-barangdir. Maqollarda asosan odamiylik va axloqiylik, ezgulik, insoniylik kabi ma`naviy qadriyatlar ulug`lanadi. Topishmoqlar juda katta ma`naviy tarbiya manbai hisoblanadi. Topishmoqlar bolalar xotirasini mustahkamlaydi, ularning fantaziyasini boyitadi, topqirlik va hozirjavoblikni tarbiyalaydi, fikrlash qobiliyatini o`stiradi. Shuningdek, topishmoqlar orqali bola tevarak-atrof, narsa va hodisalar, ularning o`ziga xos xususiyatlari haqida ma`lumotga ega bo`ladilar. Masalan, eng ko`p ishlatiladigan «Bir parcha patir, Olamga tatir» topishmog`ida to`lin oy bilan patir bir-biriga taqqoslanadi va o`xshashligi ko`rsatiladi. Xalq og`zaki ijodidagi eng boy va rang-barang, shuningdek, yoshlar sog`lom turmush madaniyatini shakllantirishga xizmat qiluvchi janrlardan biri ertakdir.

Ertaklar xalq hayoti, milliy ma`naviyati, urf-odatlarini, udumlari, orzu-umidlarini aks ettirib, insonlarga axloqiy va badiiy ozuqa beradi. «Ertaklar yaxshilikka yetaklar», - deb xalqimizda bejiz aytilmagan. Ertaklar har bir xalqqa xos va mos bo`lgan hikoyatlardir. Xalq ertaklari tarbiyaviy jarayonni yaxlitligicha tashkil etish, ya`ni axloqiy, ma`naviy, ekologik, estetik va aqliy rivojlanish chegaralarini kengaytirish imkonini beradi. O`zbek xalq og`zaki ijodida hayotiy-maishiy ertaklar alohida o`rin tutadi. Ular real hayotiy uydirmalar asosiga qurilgan bo`lib, bolalarning axloqiy tarbiyasida muhim rol o`ynaydi. Hayotiy - maishiy ertaklarda xalq hayotining barcha elementlari to`laligicha aks etadi. Yoshlarda sog`lom turmush madaniyatini shakllantirishda maishiy ertaklar o`rni va roli alohida

ahamiyatga ega.

Xulosa qilib aytganda, xalq pedagogikasi yoshlar sog`lom turmush tarzini shakllantirishning dastlabki manbasi bo`lib, ularda sog`lom turmush tarzining quyidagi tarkibiy qirralari o`z ifodasini topgan:

- insoniyatning paydo bo`lishi bilan paydo bo`lgan sog`lom hayot, salomatlik, sog`lom turmush tarzi haqidagi qarashlar taraqqiyoti bosqichma-bosqich o`z ifodasini og`zaki va yozma ravishda avloddan avlodga jamiyatdan jamiyatga o`tib yoshlar tarbiyasiga ta`sir etib kelgan;
- halq pedagogikasi sog`lom turmush tarzi talablari, qoidalarining amaliyotdagi in`ikosi sifatida yashovchanlik, ta`sirchanlik, dolzarblik xarakteriga ega;
- xalq pedagogikasi manbalarida sog`lom hayot kechirish, chiniqish; jismoniy mehnat bilan shug`ullanish, to`rg`i ovqatlanish, so`z, ong, fikr salomatligi, shaxsiy salomatligi haqida qayg`urish, tabiatni avaylab-asrash va boshqalar o`z aksini topgan bo`lib, ular sog`lom turmush tarzi haqida ilmiy asosga ega g`oyalari rivoji poydevori hisoblanadi;
- xalq pedagogikasi orqali ifoda etilgan sog`lom turmush tarzi g`oyalari amaliyot – nazariya va amaliyot zanjiri asosida shakllanib borganligi, oila – shaxs – jamiyat tizimi vositasida yoshlar ongiga ta`sir etganligi bilan o`ziga xos xususiyatga egadir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Ilk qadam davlat o'quv dasturi(takomillashtirilgan ikkinchi nashr) Toshkent 2022
2. Bolalarni boshlang'ich ta'limga majburiy bir yillik tayyorlash tizimini yanada rivojlantirish chora tadbirlari tog'risida.O'zbekiston Respublilasi Vazirlar Mahkamasining Qarori 2020 yil,9-mart
3. Maktabhacha ta'lim va tarbiyaning davlat standarti 802-sonli Qaror
4. G. Nazirova, МАКТАБГАЧА КАТТА ЁШДАГИ БОЛАЛАРДА ХАЛҚ ОҒЗАКИ ИЖОДИ ВОСИТАСИДА МИЛЛИЙ ҒУРУП ҲИССИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ–ИЖТИМОЙ ПЕДАГОГИК ЗАРУРИЯТ СИФАТИДА - Science and innovation, 2022
5. N.G. Malikovna, MG Bakhodirovna, EDUCATION OF CHILDREN IN THE SPIRIT OF PATRIOTISM AND FRIENDSHIP OF PEOPLES IN THE FAMILY.-International Journal of Early Childhood Special ..., 2022
6. Anvarovna, Sultonova Nurxon. "O'QUVCHILARDA XULQ-ATVOR SIFATLARINI SHAKLLANTIRISHDA XALQ OG'ZAKI IJODI VOSITALARIDAN FOYDALANISH." *Role of Exact and Natural Sciences During the Renaissance III* (2023): 94-98.
7. N.A Sultonova, Ibragimova Sh, D. Xolqoziyeva // TECHNOLOGIES OF URBRINGING CHILDREN IN MODERN FAMILIES /2020/3 European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences – 2- 3 p 115-119
8. Sultonova Nurxon Anvarovna. Issues of Education during the Oriental Renaissance //INTERNATIONAL JOURNAL OF INCLUSIVE AND SUSTAINABLE EDUCATION. – 2022. – Т. 1. – №. 5. – S. 301-305.
9. Султонова Н. А. ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ПОДГОТОВКИ ДЕТЕЙ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ К СОЦИАЛЬНОЙ ЖИЗНИ В СЕМЬЕ// SCIENTIFIC PROGRESS 1 (6), 631-635
10. Султонова Н. А., Йўлдашев К., Ёшларни ахлокий тарбиялашда нафосат тарбиясининг айрим муаммолари// Modern Scientific Challenges and Trends 1 (3(14)), 101-106
11. https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=Rh71JaMAAAAJ&citation_for_view=Rh71JaMAAAAJ:W7OEmFMy1H9C

12. https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=Rh71JaMAAAAJ&citation_for_view=Rh71JaMAAAAJ:Tyk-4Ss8FVUC
13. https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=Rh71JaMAAAAJ&citation_for_view=Rh71JaMAAAAJ:UeHWp8X0CEIC